

18 PROBLÉMŮ

Papírový průvodce

Když toho máš plnou hlavu, najdeš tady postupy, jak si ji ulehčit.

**„TVOJE MYŠLENKY, FORMUJÍ TVŮJ ŽIVOT.
PIŠ JE SE ZÁMĚREM.“**

TVŮRCE

Otevřeš to na svém problému. Do 5 sekund víš, co si máš napsat. Po 15 minutách odcházíš s 1 konkrétním posunem – ne jen s popsanou stránkou.

Tenhle průvodce není deník vděčnosti, sbírka hezkých otázek ani náhrada terapie. Je to sada postupů, které vycházejí z kognitivně behaviorální terapie, terapie přijetím a odhodláním, výzkumu emoční regulace a expresivního psaní. U každé kapitoly je uvedeno, na čem stojí a jak silné pro ni jsou důkazy.

JAK S TÍM PRACOVAT

---

1. Podívej se do ROZCESTNÍKU.

Vyber si myšlenku, která s tebou právě teď souzní nejvíc.

2. Najdi její číslo stránky.

Otoč rovnou na danou stránku a začni tam.

3. Přečti si postup a piš.

Nemusíš postupovat od začátku do konce ani mít celý dokument vyplněný.

Důležité je, aby ses k němu mohla kdykoliv vrátit, když ti některá z těchto myšlenek začne znovu šrotovat hlavou.

Ber ho jako místo, kam můžeš sáhnout přesně ve chvíli, kdy něco potřebuješ dostat z hlavy na papír a lépe tomu porozumět.

NEŽ ZAČNEŠ

Psaní je efektivní nástroj, ale má svoje hranice a nenahrazuje odbornou péči.

OBRAŤ SE NA ODBORNÍKA, KDYŽ:

- ☐ máš myšlenky, že by bylo lepší neexistovat, nebo si ubližuješ,
- ☐ tyto myšlenky trvají déle než 30 dní a ovlivňují tvůj běžný život, například práci, spánek nebo kontakt s ostatními,
- ☐ řešíš jídlo, alkohol nebo jiné návykové látky způsobem, který ti ubližuje a po kterém se cítíš hůř,
- ☐ je ti po psaní opakovaně hůř.

Bezplatná Linka první psychické pomoci: 116 123

Linka bezpečí, pokud je ti méně než 26 let: 116 111

Další informace najdeš na:

nevypustdusi.cz

opatruj.se

Pamatuj: Vyhledat pomoc není selhání. Naopak může být prvním krokem k tomu, aby ti bylo lépe.

ROZCESTNÍK ANEB CO PRÁVĚ ŘEŠÍŠ?

Najdi větu, která se nejvíc podobá tomu, co máš v hlavě, a jdi na tu kapitolu.

POTŘEBUJU SE ZORIENTOVAT

1.	„Nevím, proč se cítím tak, jak se cítím.“	9
2.	„Mám v hlavě chaos a tolik věcí, že nevím, kde začít.“	16
3.	„Něco mě naštvalo a pořád to ve mně zůstává.“	24

TOČÍM SE V KRUHU

4.	„Nemůžu přestat myslet na to, co se stalo.“	31
5.	„Pořád očekávám to nejhorší.“	38
6.	„Pořád přemýšlím, co si o mně ostatní myslí.“	45
7.	„Pořád se porovnávám s ostatními.“	52

SAMA SE SHAZUJU

8.	„Mám pocit, že nejsem dost dobrá.“	59
9.	„Jsem na sebe zbytečně tvrdá.“	66
10.	„Udělala jsem chybu a pořád si to vyčítám.“	74

NEUMÍM SE ROZHODNOUT

11. „Nevím, co vlastně chci.“	81
12. „Bojím se rozhodnout.“	88
13. „Vím, že mi něco nevyhovuje, ale nic neměním.“	95

NEDOKÁŽU UDĚLAT KROK VPŘED

14. „Vím, co bych měla udělat, ale odkládám to.“	102
15. „Bojím se, že udělám chybu.“	109
16. „Nic mě nebaví, jen to nějak přežívám.“	116

PROŽILA JSEM NÁROČNOU SITUACI

17. „Něco skončilo a nemůžu to pustit.“	124
18. „Něco mě zasáhlo a potřebuji si to srovnat.“	132

Nevíš, kde začít? Zkus 1. metodu: **Pojmenování emoce.**

„Nevím, proč se cítím tak, jak se cítím.“

CO SE PRAVDĚPODOBNĚ DĚJE

Je ti divně, ale nedokážeš říct proč. To většinou neznamená, že se nic neděje – znamená to, že se ti do 1 pocitu slilo několik různých věcí najednou: emoce, myšlenka, tělesný stav a nenaplněná potřeba.

Dokud to zůstává slité dohromady, mozek pracuje s nejasným poplachem. Jakmile věc pojmenuješ konkrétním slovem, poplach zeslábně – ne proto, že by problém zmizel, ale protože přestane být neurčitý. Tahle kapitola je vstupní brána do zbytku průvodce: často z ní odejdeš s informací, na kterou další stránku máš jít.

TECHNIKA

Affect labeling a rozlišení emoce / myšlenka / tělo / potřeba

PRINCIP

Pojmenování emoce konkrétním slovem snižuje její intenzitu a vrací kontrolu prefrontální kůře

ČAS

10 minut

CÍL

Vyjít odsud s 1 slovem a 1 potřebou

SÍLA EVIDENCE

B – velmi dobře doložený mechanismus, klinické efekty samotné techniky jsou mírné (Lieberman et al., 2007; Torre & Lieberman, 2018)

ZDROJE

Lieberman, M. D., Eisenberger, N. I., Crockett, M. J., et al. (2007). Putting Feelings Into Words: Affect Labeling Disrupts Amygdala Activity in Response to Affective Stimuli. *Psychological Science*, 18(5), 421–428. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2007.01916.x>

Torre, J. B., & Lieberman, M. D. (2018). Putting Feelings Into Words: Affect Labeling as Implicit Emotion Regulation. *Emotion Review*, 10(2), 116–124. <https://doi.org/10.1177/1754073917742706>

KROK 1 – VYSYP TO BEZ CENZURY

Nesnaž se to teď pojmenovat správně. Napiš přesně to, co bys řekla kamarádce, kdyby se zeptala, co se děje. Klidně nesouvisle.

Co se ve mně teď děje

Piš tak, jak to přijde. Nemusí to dávat smysl.

PROČ ZROVNA TOHLE

Než začneš cokoli třídit, potřebuje mozek dostat obsah ven. Dokud to držíš v hlavě, každou myšlenku průběžně opakuješ, aby ti neutekla – a na přemýšlení už nezbyvá kapacita.

KROK 2 – ROZDĚL TO NA ČTYŘI

Vrať se k tomu, co jsi napsala, a rozděl to. Do každého pole patří něco jiného. Když si nebudeš jistá, kam co dát, napiš to do obou.

TĚLO – co cítím fyzicky

Sevřený hrudník, těžká hlava, napětí v čelisti, únava, nemůžu se nadechnout...

MYŠLENKA – co si o tom říkám

Věty, které mi běží hlavou. Zapiš je doslova, i když jsou přehnané.

SITUACE – co se konkrétně stalo, po čem to začalo

Kdy jsi to poprvé zaznamenala? Co bylo těsně předtím?

KROK 3 – NAJDI SLOVO

Zakroužkuj maximálně 3 slova, která tomu odpovídají nejbliž. Vyhýbej se slovům špatně, divně a blbě – jsou příliš obecná na to, aby s nimi šlo něco dělat.

Vyber, co sedí

- ☐ strach · nejistota · obavy · panika
- ☐ smutek · zklamání · beznaděj · prázdno
- ☐ hněv · naštvaní · podráždění · křivda
- ☐ stud · trapnost · pocit selhání
- ☐ vina · výčitky · lítost
- ☐ vyčerpání · přetížení · otupělost
- ☐ osamělost · ostrčenost · nepochopení
- ☐ napětí · neklid · očekávání něčeho zlého

Doplň

Nejbliž tomu je slovo

KROK 4 – PŘESNOST MÍSTO SÍLY

Emoce většinou nechodí sama. Napiš 2, které tam jsou zároveň, i když si protiřečí – to je normální a bývá to nejdůležitější informace.

Co tam je současně

EMOCE

KOLIK JÍ JE (0-10)

K ČEMU SE VZTAHUJE

Jak nepříjemné to je celkově právě teď

0   1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

vůbec

maximálně

PROČ ZROVNA TOHLE

Rozlišení mezi přibuznými emocemi (naštvaní × křivda, strach × nejistota) je samostatný ochranný faktor. Lidé, kteří rozlišují jemněji, sahají méně často po impulzivních způsobech úlevy.

KROK 5 – ZA EMOCÍ JE POTŘEBA

Každá emoce na něco ukazuje. Strach na ohrožení, hněv na překročenou hranici, smutek na ztrátu, stud na obavu z odmítnutí, vyčerpání na chybějící odpočinek.

Na co ta emoce ukazuje – co mi teď chybí nebo co je ohrožené

Zkus to 1 větou

Cítím

---

protože

---

a potřebovala bych

Když z toho vyjde konkrétní téma, jdi rovnou na jeho kapitolu.

- ☐ Ruminace → kap. 4.
- ☐ Katastrofické scénáře → kap. 5.
- ☐ Sebekritika → kap. 8. a 9.
- ☐ Přetížení → kap. 2.
- ☐ Nic mě nebaví → kap. 16.

NEŽ TUHLE KAPITOLU ZAVŘEŠ

VÝSLEDEK TÉHLE KAPITOLY

POCHOPENÍ

Jak silné to bylo, když jsem začínala (ten nepříjemný stav)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
vůbec									maximálně	

Jak silné to je teď

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
vůbec									maximálně	

Co jsem si tady uvědomila (1 věta)

Můj nejmenší další krok – co, kdy a kde

Nejmenší krok není vyřešit to. Stačí 1 věc, která reaguje na potřebu, kterou jsi právě pojmenovala.

Termín

Udělám to dne

☐ Tuhle kapitolu můžeš použít kdykoli znovu jako první krok před jakoukoli jinou.